

Kolozsvári Sándor ny. ezredes:

GONDOLATOK EGY KÖNYVKURIÓZUM OKÁN

*„Egy-egy muszlim ragyogó tehetséget mutathat fel,
de a vallás befolyása megbénítja hívei
társadalmi fejlődését. Nincs ennél
nagyobb visszahúzó erő a világban.”
(W. Churchill: Az Iszlámról. The River War, 1899)*

Nyugdíjas magányomban egy igen-igen aktuális tartalmú kötetet „sodort” az élet a kezembe (*Az Iszlám Állam. Terrorizmus 2.0.* Kossuth Kiadó, Budapest, 2016). A könyvről Bíró Ákos írt recenziót a Honvédségi Szemle 2016/2. számában. Az Iszlám Állam (IÁ) ma olyan téma, amelynél időszerűbb aligha létezik. A szerzők – mindannyian magyar kutatók – jó ütemérzékkel nyúltak a témához, és kihasználva az érdeklődő hazai olvasóközönség igényeit, olyan kötetet állítottak össze, amely plasztikusan mutatja be ennek a viszonylag új és gyors kifejlődésű „jelenségnek” a természetrajzát, mozgatórugóit, ideológiai bázisát, gyakorlatának mindennapjait, a benne részt vevők gondolatvilágát, rövidebben ennek az egésznek az atmoszféráját.

Személyes érdeklődésem motivációja pedig az, hogy éveken át dolgozhattam egy két nemzet alkotta (magyar, szovjet) katonai tanácsadócsoporthoz parancsnokként egy olyan Szíriában (Aleppóban), ahol akkor (1979–83) kezdődött minden – vagyis a jelenleg dúló „események” első felvonása (vagy bevezetője, főpróbája?). Az ürügy akkor a Szovjetunió Afganisztánba történő bevonulása volt, és a mozgolódások (de finoman fejeztem ki magam) központja Aleppó volt. Így és ekkor kerültünk mi, ott dolgozó magyarok az események centrumába. A hatalom kemény kézzel (és egy harcedzett hadosztály bevetésével) teremtett rendet a városban, és ekkor és ezért a Muzulmán Testvérek (így hívták akkor őket) akcióinak színhelye az ország más területeire – elsősorban Hamába – tevődött át. Akkoriban mintegy 25 000 áldozatot követelő, hosszan tartó eseménysorozat után abbamaradt a dolog, és országos méretekben helyreállt a rend, amit a helyi lakosok igen nagyra értékelték.

Már akkor kialakult bennünk az a határozott vélemény, hogy az a világ – az arab világ – egészen másképp néz ki belülről, mint ahogy az a könyvekből kiolvasható, és évekre volt szükségünk ahhoz, hogy megismerjük, elfogadjuk és megtapasztaljuk a valóságot, az arab lélek rejtelmét. Mindezek ismeretében szemléljük a jelenlegi – számunkra is megdöbbentő – eseménysort, és ilyen szemüvegen át szembesülünk az Iszlám Állam eltorzult formációjával, veretesen gonosz gyakorlatával.

Már a kötet felületes átlapozásakor nyilvánvalóvá válik, hogy a szerzők egyfajta jól követhető logikai rendet alkalmazva építették fel munkájukat a történelmi kezdetek összefoglalásától az ideológia nagyon érzéketlen ábrázolásán át az alkalmazott eszköztár bemutatásáig. Az olvasó számára talán hihetetlen, de az Iszlám Államnak is van már története (némi nagyképűséggel: történelme). Nincs azonban határokkal körvonalazható, bármilyen közösség, nemzetközi szervezet által szavatolt, elfogadott területe, és mégis működik. Ismerjük el, ez valódi kuriózum. Már itt, a könyv elején találkozunk a *terrorszervezet* kifejezéssel, a *harcosok* megnevezéssel, a *kalifátus* mint államforma (?) definiálásával, a *stratégia*, a *szövetségesek és ellenfelek* fogalmának körbejárásával, a *háborús bűnök*, a *genocídium* be-

azonosításával, vagyis a szerzők már az első fejezetben egyértelműsítik az olvasó számára, hogy terrrorszervezetről értekeznek a szó legszorosabb értelmében. Világos beszéd, amelyből egyenesen következik annak igénye, hogy miből is táplálkozik, mire támaszkodik ez a sajátos konfigurációjú „állam”, azaz a megfogható ideológiai alapok szoros összefüggésében vannak a muzulmán vallás alaptételeivel és létezése óta kitapintható gyakorlatával.

Az „Iszlám Állam ideológiája” egyértelműen a kötet legfontosabb része, illetve fejezete. Itt nem tudok eltekinteni a személyes (éveken át megtapasztalt) élményeimtől, és megkísérlem megteremtteni a szerzők e témában kifejtett nézeteinek és az egykori katonai főtanácsadó helyszínen szerzett tapasztalatainak a szintézisét.

Remélem, jól olvasom és értelmezem az itt kifejtett gondolatokat, miszerint az IÁ ideológiai alapjait a szerzők egyrészt a Koránra, másrészt az iszlám vallás elterjedésének, helyesebben terjesztésének első évszázadaiban alkalmazott (nagyreszt erőszakos) módszereire vezetnek vissza. Egyetértünk. Ha a gyanútlan és a lényeg iránt valóban érdeklődő olvasó ezt (vagyis a szerzők itt körvonalazott gondolatait) helyesen akarja értelmezni, akkor vegye kézbe a Koránt, és figyelmesen tanulmányozza át (nem véletlenül használom a kifejezést: „tanulmányozza”; itt csupán az olvasás nem elegendő). Amikor mintegy 35 évvel ezelőtt ezt megtettem – elismerem, nem volt könnyű olvasmány –, azonnal kialakult bennem az a benyomás, hogy ez egy *agresszív nézeteket összefoglaló írásmű*. Már a szókészlete, fogalmi rendszere, terminológiája is erről tanúskodik. Ez köszön vissza a könyvben közreadott „radikális iszlamizmus gyökerei”, „az ISIL világképe” vagy „ideológiájának alaptételei” című gondolatelmzésekből.

Ami pedig „a vallás terjeszkedésének taktikáját” illeti, szinte szó szerint megismétlődik a Mohamed halálát követő mintegy kétszáz év során alkalmazott tapasztalat, illetve gyakorlat, amely az erőszakot egyáltalán nem vetette meg, sőt a „hitetlenek” vagy „hitehagyottak” esetében (és sok más helyi indok alapján a későbbi századokban is) evidenciának tartották és tartják ma is. Ez a fejezet nagy hangsúllyal (és konkrét példákkal) mutatja be és meggyőzően ábrázolja az IÁ erőszakos voltát, gátlástalan agresszivitását. A szerzők nem hagynak kétséget afelől, hogy mire számíthat a világ, közelebbről azok az országok, amelyek nagy számban fogadták-fogadják be az Iszlám Állam jövőre (és jelenkori) aktivistáit. Nagyon komolyan kell venni az irányú gondolataikat, kivált, hogy nincsenek egyedül nézeteikkel. A bemutatott kegyetlen „megoldások”, embertelen és (muszáj leírni) gátlástalan eszközrendszer, amely az IÁ számára természetes napi gyakorlat, nem ijesztgetés, hanem maga a meztelen valóság.

Mindez természetesen „állami” ösztönzésre alakulhatott ki és vált uralkodóvá az IÁ által ellenőrzött területeken. Mi, akik mindössze kilenc évig tartó külszolgálat részesei voltunk Szíriában, akkor egy (mai állapotokhoz viszonyítva) békésebb világot ismertünk meg. Az állam maga ellenszegült a céltalan agresszivitásnak és vallási alapú kegyetlenkedésnek, és ha meg akarjuk személyesíteni: Háfez el-Aszad (a jelenlegi elnök édesapja) rendet tartott az országban, és ez nem volt számára túl nehéz, hiszen a Szíriában élő emberek nagy többsége preferálta a békés állapotokat, a nyugalmat. Nincs ez másképp ma sem.

A kötet harmadik fejezetében a szerzők bemutatják azokat az eszközöket, módszereket és megoldásokat, amelyekkel az IÁ aktivistái megkísérlik „meggyőzni” a szűkebb közeget, sőt (az internet segítségével) a világot azzal, hogy ez az egyetlen igaz út, ez a jövő, és hogy ők legyőzhetetlenek. Hozzáteszem: eléggé hatásos módja ez ennek a sajátos propagandának. Jól látható – és erre a kötet szerzői több helyen is utalnak –, hogy mindarra, ami ott történik, van fogadókészség, és nagy szűklátókörűségre vall, ha ezt nem ismerjük fel. Ez a kötet remélhetőleg felnyitja az emberek szemét.

Ha figyelmesen tanulmányoztuk e fejezeteket, nem lehet nem észrevenni, hogy itt (nagyon ide illő kifejezéssel élve) egy „egészpályás letámadás” van kibontakozóban, mégpedig a leggátlátalanabb módon, amit akár invázióknak is nevezhetünk. A szerzők ezt nagyon meggyőzően mutatják be az érdeklődő olvasók számára.

A kötet érthetőségét, feldolgozhatóságát és hitelességét jelentősen megnövelik a jegyzetek. És ha már szóba hoztam a hitelességet: nekem, aki évekig élt a már akkor is a világ egyik legforróbb pontjának számító Aleppóban, ha ilyen témájú kötet kerül a kezembe, az első kérdés, amit felteszek magamnak, az az, hogy éltek-e az alkotók, a szerzők arab környezetben, és ha igen, milyen intellektuális szinten mozogtak, illetve dolgoztak? Bejáratosak voltak-e arab családokba? Az arab lélek rejtelmek, az arab világ atmoszférája igazán és hitelesen csak így, azaz belülről ismerhetők meg. Persze, ha erre nem volt módjuk, az általuk papírra vetettek még hitelesek lehetnek. A miniszteri előszó azt mutatja, hogy kormány szinten (is) van egyetértés, sőt támogatás, amely a témának is és a szerzőknek is szólhat. Egy ilyen tartalmú kötet ajánló között, helyesen, helye van az arabistának, az akadémikus rangú szakértőnek, aki a maga szakmai hitelével, nemzetközi ismertségével, az arab világban is elfogadott tudományos rangjával, arabnyelv-tudásával hitelesíti a könyv tartalmát. Tudom persze, hogy ritkán jön össze mindez együtt, de nekem úgy tűnik, ez esetben vélhetően sikerült, a kötet nívója mindenesetre ezt feltételezi.

Nagy értéke a könyvnek, hogy elolvasása után az olvasó késztetést érez arra, hogy megpróbáljon választ adni néhány napirenden lévő, sokak által megfogalmazott kérdésre, mint például: kellett-e, szabad volt-e beavatkozni több arab ország belső életébe (arab tavasz), „demokráciájának” minősítésébe? Támogassuk-e és hogyan a migránsok hatalmas tömegét? Elég-e fel vagyunk-e készülve mi, magyarok „arabológiából”? Ismerjük-e a mai Közel-Kelet valódi „belvilágát”? Megértettük-e végre, hogy az arabokkal csak arab normák és tradíciók szem előtt tartásával lehet eredményesen együttműködni a politika, a gazdaság, a kereskedelem, a mezőgazdaság síkján egyaránt, a katonai kérdésekben pedig különös érzékenységet kell feltételezni?

Megkerülhetetlenül fontos részei a kötetnek azok a gondolatok, amelyek arra keresik a választ, hogy merre is mozduljon el a világ a lesekedő és egyre konkrétabb formákban jelentkező veszély szervezett elhárítása érdekében. Azt hiszem, sőt meggyőződésem, a szerzők jó irányba viszik az olvasót, amikor azt fogalmazzák meg, hogy meg kell állítani ezt a kegyetlen agressziót, és ehhez világméretű összefogásra van szükség. Ami ennek következményeként ma történik Európában – milliók vannak úton –, természetellenes és abszurd. A feltételezett és nagyon szükséges rendteremtés után – amely nem lesz egyszerű és további anyagi és emberáldozatokkal fog járni – mindenkinek vissza kell menni a saját hazájába, korábbi otthonába, és aktívan részt kell venni az élet újraindításában.

Természetesen ezúttal is maradtak nyitott, sőt ellentmondásos kérdések, amelyekre a kötet, a szerzők választ ugyan nem, de a gondolkodás irányához támpontot igenis adnak (nemritkán csupán a sorok között):

– Mit kezdjen a világ a kurd problémával, amely közvetlenül kapcsolódik az IÁ elleni harcokhoz (és benne a magyarok szerepéhez: a kurd pesmergákat mi képezzük ki az általuk felvállalt katonai műveletekre, miközben a NATO-szövetséges Törökország üti-veri, üldözi a kurdokat)?

– Hogyan kell „lefordítani” több vallási vezető (köztük a magyar muszlim közösség) nyilatkozatait, miszerint a muzulmán vallás a béke letéteményese, miközben a világ hosszan tartóan az ellenkezőjével szembesül? A mai IÁ vajon hogyan viszonyul az ilyen nyilatkozatokhoz, az ilyen vallási közösségekhez?

– Miről árulkodnak a kicsi, de gazdag arab országok „lábhoz tett” fegyverei és napi gyakorlata ebben az egész iszlám kavalkádban? A látványos passzivitás, távolságtartás, az egyfajta finom elhatárolódás nem túl szembetűnő a művelt világ számára?

– Milyen eredményt hozna a különböző vallási irányzatok és az IÁ kapcsolatának elemzése (különös tekintettel az eddig is hajmeresztő nézeteket valló szélsőséges – pl. vahhabita – mozgalmakat illetően)?

Felismeri-e a világ nagyrészt az IÁ által (is) generált „fordított” gyarmatosítás tényét, a féktelen emberirtás miatt megmozdult sokaság valódi indítékait, a fegyver nélkül is hódítani képes migránstömeg perspektivikus céljait? Számos jel mutat arra, hogy az IÁ viszont időben érzékelte, hogy a nemzetállamok meggyengültek, a társadalmak önvédelmi reflexei alig működnek, a nemzeti haderők képességei behatároltak, nem túl magas a kiképzett tartalékos állomány létszáma, és a mai értelemben vett harcunk a terrorizmus ellen, onnan nézve, csődnek látszik. Itt van tehát az idő, hisz minden együtt van ahhoz, hogy Mohamed nézeteit (némi finom erőszak fondorlatos alkalmazásával) „közkinccsé” tegyék Európában (is).

Van tehát tere a problémakör továbbgondolásnak, annál is inkább, mert még nem látszik a fény az alagút végén.

A Kossuth Kiadó elismerésre méltó szerepet vállalt magára a mintegy 250 oldalas kötet gondozásával. A Honvéd Vezérkar Tudományos Kutatóhelye, felismerve a téma aktualitását, az élére állt a kitapintható olvasói igényeknek, és a kialakult helyzet katonához méltó pontos diagnózisát megfogalmazva hasznos, mi több, nélkülözhetetlen segédanyagot nyújtott át az érdeklődőknek. Egy mai igényes, a világ dolgai iránt nyitott, tájékozódni kívánó olvasó házi könyvtárában ennek a könyvnek helye van. Mielőtt a polcra helyezzük a kötetet, emlékezzünk, és egészítsük ki az írás elején citált mottót Churchill közel 120 évvel ezelőtt publikált látomásával: „*A mohamedanizmus messze nem haldoklik: militáns és térítő hitről van szó.*” Igaza lett? A válasz kézenfekvő.